

IZVJEŠTAJ

1+1=0
program edukacije o ovisnostima u osnovnim školama
i predškolskim ustanovama Međimurske županije

Neprofitna, nevladina organizacija ACT

Izdavač: Neprofitna, nevladina organizacija ACT

Lektura: Igor Baksa

Grafičko oblikovanje: DataArt+ Studio

Tisak: Printex, Čakovec

Financijska potpora: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Prosinac 2006., Čakovec

[SADRŽAJ]

1. UVOD I METODOLOGIJA.....	05
1.1. Ciljevi projekta.....	06
1.2. Metodologija.....	07
2. OPIS PROJEKTA I PROVEDBA.....	09
3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	17
3.1. Analiza stavova učitelja/ica i odgajateljica.....	18
3.2. Analiza stavova učenika/ica.....	24
3.3. Analiza stavova roditelja.....	33
3.4. Izjave učenika/ica obuhvaćenih projektom.....	38
4. ZAKLJUČAK.....	41

[UVOD I METODOLOGIJA]¹

1.1. CILJEVI PROJEKTA

Osnovni cilj projekta bio je razviti sustav vrijednosti u našem društvu, prvenstveno u lokalnoj zajednici, prema kojem su pušenje i konzumacija alkohola neprihvatljiva ponašanja. **Projekt je bio usmjeren na:**

- razvoj pozitivnih stavova prema nepušenju i nekonzumaciji alkohola, osobito kod djece i mladih;
- razvoj uvjeta za nepušačko i "alkohol-free" okruženje kao dio prava na zaštitu od pasivnog pušenja i prava na zdravu zajednicu;
- razvoj programa koji će omogućiti pušačima početnicima (osnovnoškolskoj populaciji) starijim pušačima i konzumentima alkohola (roditelji) da se izliječe od ovisnosti.

Dugoročni ciljevi projekta su:

- podići razinu svijesti svih subjekata u sustavu odgoja i obrazovanja, učenika, učitelja i roditelja o štetnosti cigareta i alkohola te zdravstvenim posljedicama konzumacije istih;
- smanjiti broj pušača među učiteljima u osnovnim školama i odgajateljima u predškolskim ustanovama za djecu;
- osposobiti odgajatelje i učitelje za aktivan rad s roditeljima o problemu pasivnog pušenja i alkoholizma te pravo djece na odrastanje bez duhanskog dima i alkohola;
- razviti kod djece stav o nepušenju i nekonzumaciji alkohola kao pozitivnom ponašanju;
- omogućiti život u zajednici bez duhanskog dima i alkohola;
- ukazati hrvatskoj javnosti na pogubni utjecaj alkohola i cigareta, na pozitivne vrijednosti i život zajednice, putem svih komunikacija razviti odgovornost pojedinca i zajednice.

Kratkoročni ciljevi projekta bili su:

- osposobiti učitelje, odgajatelje i zainteresirane starije osnovnoškolce za edukatore;
- pronaći modele aktivnog oblika rada s djecom i roditeljima koji uključuju i pritisak djece na roditelje pušače/alkoholičare;
- putem edukatora uspješno provesti u svakom razredu barem jednu aktivnost sa sloganom "NE alkoholu i pušenju" (pisani uradci, izložbe, letci, spotovi, parole, slogani i slično);
- putem edukatora uspješno provesti seriju radionica čiji bi cilj bio mapirati trenutnu situaciju u svakoj lokalnoj zajednici (Štrigova, Kotoriba, Čakovec) s gledišta konzumacije duhana i alkohola, uključujući uspješnu provedbu anonimnog evaluacijskog anketnog upitnika;
- javno prezentirati rezultate projekta.

1.2. METODOLOGIJA

Ovaj izvještaj fokusira se na glavni dio provedbe projekta (mapiranje stavova o pušenju i konzumaciji alkohola u Međimurskoj županiji) i opisuje specifičan tip istraživanja javnog mnijenja koji se obično naziva "anketiranje građana". Metodologija provedbe učinkovite ankete građana zahtijeva nekoliko koraka koje treba poduzeti prema sljedećem kronološkom redu:

1. Odrediti jasnu svrhu.
2. Odlučiti o frekvenciji istraživanja.
3. Zadužiti uvježbano osoblje odgovorno za anketiranje.
4. Odrediti populaciju za istraživanje.
5. Identificirati uzorak istraživanja.
6. Odrediti metodu prikupljanja podataka.
7. Identificirati područja prikupljanja podataka.
8. Izraditi niz standardnih pitanja.
9. Razviti metode maksimalnog povećanja postotka sudionika koji ispunjavaju upitnik.
10. Predtestirati, analizirati i unijeti promjene u anketu.
11. Statistički analizirati i izvesti zaključke.
12. Objasniti rezultate analize.
13. Dokumentirati postupke praćene tijekom istraživanja, obraditi podatke, analizirati i prezentirati rezultate.
14. Objaviti rezultate.

Istraživanje je provedeno u tri segmenta, na uzorku od:

- 1) 96 učitelja/ica (OŠ Kotoriba, OŠ Štrigova i 1. OŠ Čakovec) i 55 odgajateljica (ustanove predškolskog odgoja u gradu Čakovcu);
- 2) 323 učenika/ica (7. i 8. razredi OŠ Kotoriba, OŠ Štrigova i 1. OŠ Čakovec);
- 3) 228 roditelja (roditelji učenika 7. i 8. razreda OŠ Kotoriba, OŠ Štrigova i 1. OŠ Čakovec).

Maksimalna pogreška uzorka je +/-1%.

Istraživanje na uzorku učitelja/ica i odgajateljica je provedeno u razdoblju između 6. i 17. ožujka 2006. godine, na uzorku učenika/ica u razdoblju između 1. i 7. svibnja 2006. godine i na uzorku roditelja učenika obuhvaćenih projektom u razdoblju između 21. i 30. svibnja 2006. godine.

[OPIS PROJEKTA I PROVEDBA]²

Mladi i djeca žive u okruženju u kojem informacije, stavovi i ponašanje vršnjaka imaju veliki utjecaj na njihove stavove i ponašanje. Budući da danas mladi i djeca dobivaju **zbunjujuće i zavaravajuće informacije** o svim oblicima ovisnosti, ovim programom namjera nam je pomoći njima, kao i njihovim roditeljima te učiteljima/icama i odgajateljima/icama u stjecanju točnih informacija i u pronalaženju novih načina informiranja.

Poznato je da adolescenti uspješno komuniciraju sa svojim vršnjacima. Posebnost ovog projekta je u tome što mladi ljudi informiraju i poučavaju svoje vršnjake. Programi edukacije vršnjaka su prilično popularni u svijetu kao štedljiva strategija širenja zdravstvenih informacija. Edukacija vršnjaka temelji se na utjecajnosti koja pruža fleksibilnost u suočavanju s raznolikim potrebama mladeži. Ovi programi su obično utemeljeni u zdravstvenim i školskim ustanovama. Edukacija vršnjaka je jedna učinkovita strategija u informiranju adolescenata o zdravom ponašanju.

S obzirom na to da je korištenje lakih i teških droga u Republici Hrvatskoj pravno i zakonski regulirano i kako na tom polju ima dovoljno drugih materijalnih i ljudskih resursa, svoje aktivnosti ovim projektom usmjerili smo na problematiku ovisnosti pušenja i alkoholizma.

Pušenje duhana, s obzirom na pandemijsku proširenost, predstavlja jedan od **najvećih javno-zdravstvenih problema**. U svijetu puši više od milijardu ljudi, u Hrvatskoj više od milijun, dok samo u Zagrebu ima oko 400 000 pušača (popuši se 10 milijuna cigareta dnevno, od čega nastaje 140 kg katrana dnevno ili 51 tona godišnje!). Prema podacima Povjerenstva za borbu protiv pušenja Ministarstva zdravstva RH, u Hrvatskoj redovito puši 34,1% muškaraca i 26,6% žena. Istraživanja koja je provela ESPAD (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) pokazuju da je oko 70% mladih od 15-16 godina probalo pušiti, a 30% ih redovito puši; 90% novih pušača su mlađi od 20 godina. S obzirom na naše iskustvo na radu po osnovnim i srednjim školama, kao i iz vlastitog iskustva, upoznati smo s činjenicom da djeca s pušenjem počinju već u osnovnoškolskoj populaciji, od 5. razreda nadalje.

Na pušenje mladih najčešće utječe **reklamiranje i promocija cigareta** i drugih duhanskih proizvoda, pušenje vršnjaka, dostupnost cigareta i duhanskih proizvoda, pušenje roditelja, te znanja, stavovi i vjerovanja o pušenju.

Dokazano je da pušenje povećava rizik za tridesetak bolesti koje zauzimaju visoko mjesto na ljestvici morbiditeta i mortaliteta. Prema podacima SZO iz 1990. godine, pušenje je u svijetu uzrokovalo više od 3 milijuna smrti, a taj

broj se povećao na 4 milijuna u 1998. Procjenjuje se da će u 2020. godini broj umrlih od posljedica pušenja narasti na 8,4 milijuna te doseći brojku od 10 milijuna u 2030. godini. Četiri najčešća uzroka smrtnosti u svijetu: srčani udar, karcinom, moždani udar i kronična opstruktivna plućna bolest uzrokovane su i pogoršavaju se pod utjecajem pušenja. Djeca roditelja pušača češće boluju od prehlada, bronhitisa, astme, alergija i leukemije. Također je dobro poznata činjenica da pušenje i alkohol odnose više života nego heroin, kokain, samoubojstva, ubojstva, požari, prometne nezgode i AIDS zajedno!

Desetljećima se svi obraćamo medijima i društvenim strukturama da posvete mjesta i vremena problemu prekomjernog pijenja alkohola. No, to se posvuda u Europi teško može ostvariti, jer diramo u jedan od rijetkih dopustivih osobnih i društvenih ventila, tzv. "**narodnu drogu**", a to mnogi od spomenutih rado ne prihvaćaju. Europska povelja o alkoholu (Pariz, 1995.) kaže: "Svi ljudi imaju pravo na zaštitu obitelji, zajednice i radne sredine od incidenata, nasilja i drugih negativnih posljedica uporabe alkohola."

Dostupnost alkoholnih pića u RH je velika. Za prodaju alkohola maloljetnicima u trgovinama nema ograničenja, a zakonski propis o ograničavanju posluživanja alkohola osobama mlađim od 18 godina se ne poštuje te je cijena pića gotovo jedini ograničavajući čimbenik.

Od proizvodnje i prodaje alkohola **države ostvaruju prihod**, ali na dulji rok, isto kao i proizvodnja i prodaja cigareta, nastaje pet do deset puta veća novčana šteta. Alkohol je na trećem mjestu uzroka smrtnosti - deset puta češće od zlouporabe nezakonitih droga, a i dva najčešća uzroka smrtnosti (krvožilne i zloćudne bolesti) dobrim su dijelom nastale zbog posljedica alkohola.

Nema dvojbe da je obitelj kulturalni prijenosnik navika uporabe alkohola te je snažno naglašena važnost roditeljskog odnosa i kontrole prema uporabi alkohola. **Roditeljski stav** o konzumiranju ima velik utjecaj na ponašanje adolescenata, a otuđenost ili nepotpunost obitelji te stoga i konfliktna i nepravedna atmosfera, izravno negativno utječu na prekomjerno uzimanje alkohola. Majčino opijanje ima izravan utjecaj na povećano pijenje kod djece, za razliku od očeva čiji utjecaj nije tako izravan. Ono ima neizravan utjecaj na djecu preko poremećenih odnosa u obitelji.

Mladi adolescenti često piju u kući, u društvu i pod nadzorom roditelja ili starijih rođaka, a kasnije su navike pijenja sve učestalije i vezane uz vikend i uz skupine izvan kuće. Prema brojnim studijama, pijenje se alkohola javlja

oko 10. - 12. godine i barem neka iskustva u pijenju u pravilu postoje do oko 14. godine. Drži se da je prijelazno razdoblje od kasnog djetinjstva u ranu adolescenciju kritično razdoblje u kojem počinje značajna zaokupljenost alkoholom. **Ključna uloga** tog razdoblja nedvojbeno je, no istraživanja ipak pokazuju da djeca stječu znanja o alkoholu mnogo ranije no što izravno dolaze u situaciju da donose odluke o pijenju.

Istraživanje koje je proveo Centar za prevenciju ovisnosti na području Međimurja (na ispitanicima od 12 do 19 godina), u kojem je tradicionalno ukorijenjena široka uporaba alkohola, pokazalo je zaprepašujuće rezultate: 8% ispitanika pije svaki dan, 15% nikad ne pije, 10% ima alkoholičara u obitelji, 60% misli da zabrana točenja alkohola mladima od 18 godina nema učinka, 90% misli da će alkohol oštetiti njihovo zdravlje, ali tek kada će biti stariji, 70% pije da se osjeća bolje – da zaboravi na probleme u školi, s roditeljima i samim sobom, 20% pije na nagovor vršnjaka, a 40% misli da je alkohol odličan za opuštanje.

Istraživanja su pokazala da djeca u predškolskoj dobi imaju gotovo **neutralno stajalište** prema alkoholu koje u toku djetetova razvoja postaje sve negativnije. U mlađoj školskoj dobi djeca već imaju precizno zacrtano mišljenje i stav. Tada postupno stječu svijest o motivima odraslih za pijenje i usvajaju pozitivna očekivanja od alkohola. Stavovi postaju sve pozitivniji u kasnijoj adolescenciji. To je važna činjenica za strategiju primarne prevencije, ali i prevencije uopće. Za većinu djece će adolescencija i socijalizacija donijeti povećano bavljenje alkoholom, porast pozitivnih očekivanja i preokret u stavovima. U najvećem će broju slučajeva razvojni put biti miran i bez većih problema, no neke može odvesti u problematičnu uporabu alkohola koja je dodatno rizična i za zlouporabu psihoaktivnih droga te za određene oblike nasilničkog pa i kriminalnog ponašanja (Vukelić, 1984., Alkoholizam mladih). Većina edukacijskih programa namijenjena je djeci i mladima u srednjim školama. Iako neki programi djeluju na znanja i stavove, nije dokazano njihovo djelovanje na ponašanje. Smatramo da bi bilo djelotvornije da su strategije zdravstvenog odgoja usmjerene na dob u kojoj djeca još nisu zahvaćena preobrazbom u odraslo doba.

Rad s mladima i za mlade zahtijeva drugačiji pristup problemu nego do sada. Prema istraživanjima, kao glavne razloge za početak pušenja i opijanja mladi ističu da time potvrđuju "da su odrasli" i da "rade ono što rade i njihovi vršnjaci". Istraživanja provedena kod nas također su pokazala da direktna i vrlo intenzivna institucionalna edukacija tijekom osnovne škole ne dovodi do željenih rezultata.

Odgovornost školskih ravnatelja, pedagoga, psihologa u borbi protiv ovisnosti u dijelu temeljne edukacije, čak je i veća nego roditeljska. Moralna im je obveza (jer samo oni to mogu!) da roditelje imperativno obvežu na to da djeci objasne barem najosnovnije pojmove o opasnostima koje donose alkohol i cigarete u obitelji i u lokalnoj zajednici.

Prva razina provedbe projekta uključivala je *definiranje Škole mladih edukatora u suradnji sa stručnim suradnicima iz Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije, predavanja za Vijeća učitelja i zaposlenike u predškolskim ustanovama grada Čakovca, provedbu Škole mladih edukatora u 3 (projektom definirane) osnovne škole s područja Međimurja, jednodnevnu radionicu "Razvoj koncepta prezentacije mladih edukatora", razredne aktivnosti i provedbu serije predavanja i prezentacija mladih edukatora u 3 uključene osnovne škole, te provedbu anketiranja učitelja u osnovnim školama, predškolskim ustanovama, učenika 7. i 8. razreda te njihovih roditelja.*

Druga razina provedbe projekta uključivala je *analizu anketa i pisanja zaključaka, evaluaciju provedenih aktivnosti, proces stvaranja izvještaja (priprema i tisak), javnu prezentaciju projekta i izvještaja, te evaluaciju i planiranje daljnjih aktivnosti vezanih uz projekt.*

Provedbom projekta ostvareni su **sljedeći rezultati**:

- ostvarena je **dugoročna suradnja** sa stručnim suradnicima iz Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije;
- provedena su **3 predavanja** za Vijeća učitelja u Osnovnoj školi Kotoriba, Osnovnoj školi Štrigova i 1. Osnovnoj školi u Čakovcu. Predavanjima je ukupno prisustvovalo 96 učitelja/ica, ravnatelja/ica i pedagoga/psihologa koji rade u spomenutim osnovnim školama. Predavačice su bile mr.sc.dr.med. Narcisa Slugan, dr.med. Diana Uvodić-Đurić i Zrinka Zvornik-Legen, spec. školske medicine. Na predavanjima je provedeno i **anketiranje** prisutnih učitelja (ankete su osmišljene u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije);
- provedeno je **predavanje** za odgajateljice u predškolskim ustanovama u gradu Čakovcu. Sveukupno je obuhvaćeno 6 lokalnih vrtića. Predavanjima je ukupno prisustvovalo 55 osoba, a predavač je bila mr.sc.dr.med. Narcisa Slugan. Na predavanjima je provedeno i anketiranje prisutnih odgajateljica (ankete su osmišljene u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije);
- provedena je **Škola mladih edukatora** u školama uključenima u projekt: Osnovnoj školi Kotoriba, Osnovnoj školi Štrigova i I.Osnovnoj školi u Čakovcu. U Školu mladih edukatora bilo je aktivno uključeno ukupno 36 zainteresiranih učenika i učenica 7. i 8. razreda. Stručni suradnici Zavoda za javno zdravstvo, Teo Petričević (voditelj projekta), Jasmina Kartalović i Igor Baksa (izvoditelji projekta iz organizacije ACT) ukupno su proveli **16 radionica i predavanja** (svako u trajanju 4 školska sata), u kojima se putem interaktivnih prezentacija i participativnim procesom učenja educiralo ukupno 36 mladih edukatora, sposobnih da samostalno educiraju svoje vršnjake putem jednosatnih predavanja o štetnosti alkohola i pušenja. Konačan produkt edukacije su i 3 PowerPoint prezentacije koje služe kao alat u predavanjima mladih edukatora. Škola mladih edukatora odvijala se u periodu od 01.04. do 01.05.2006.;
- 03.05. održana je **jednodnevna radionica** "Razvoj koncepta prezentacije mladih edukatora" pod stručnim vodstvom Lidije Rezić, stručnog psihologa/pedagoga iz neprofitne organizacije "Djeca prva" iz Zagreba. Na radionici su sudjelovali svi mladi edukatori, pedagozi iz 3 osnovne škole obuhvaćene projektom i stručni suradnici iz Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije. Uz aktivno sudjelovanje, na radionici su mladi edukatori teoretski i praktično usvojili znanja javne prezentacije;

- u tjednu od 01.05. do 07.05. provedeno je **anketiranje** svih učenika 7. i 8. razreda u 3 uključene osnovne škole (ankete su osmišljene u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije);
- u razdoblju od 08.05. do 01.06. provedena je **serija javnih prezentacija** mladih edukatora svojim vršnjacima. Sveukupno je 36 mladih edukatora održalo 16 javnih prezentacija ispred ukupno 400 učenika 7. i 8. razreda. 20 mladih edukatora iz I. Osnovne škole Čakovec održalo je prezentacije i predavanja pred vršnjacima u Osnovnoj školi Kotoriba i Osnovnoj školi Štrigova, a 8 mladih edukatora iz Osnovne škole Štrigova i 8 mladih edukatora iz Osnovne škole Kotoriba održalo je prezentacije i predavanja pred vršnjacima u I. Osnovnoj školi Čakovec;
- u posljednjem mjesecu školske godine provedene su **razredne aktivnosti** na zadanu temu. Aktivnosti su obuhvatile likovne i literarne radove na temu alkoholizma i bolesti pušenja. Napravljena je završna izložba najboljih radova u svakoj od uključenih škola na sam Svjetski dan nepušenja, 31.05.;
- u razdoblju od 20.05. do 30.05. provedeno je **anketiranje** roditelja učenika uključenih u projekt (ankete su osmišljene u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije);
- tijekom mjeseca lipnja i srpnja napravljen je **softver** za unos i analizu anketa;
- u razdoblju od 10. do 18. rujna unesene su sve ankete u bazu za daljnju obradu. Ankete su unosili volonteri u organizaciji ACT;
- u listopadu i studenom napravljena je detaljna analiza dobivenih rezultata te su na temelju nje izvedeni zaključci. U procesu analize sudjelovali su stručnjaci iz Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije. Zaključci analize istraživanja sastavni su dio ovog izvještaja;
- u prosincu 2006. godine grafički je oblikovan i otisnut izvještaj, te prezentiran javnosti putem press konferencije i javnih tribina.

Zahvaljujući financijskoj potpori Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa projekt će biti nastavljen u 2007. godini i obuhvatiti će sljedeće 3 osnovne škole na području Međimurja: OŠ Mursko Središće, OŠ Nedelišće i OŠ Prelog. U mjesecu svibnju biti će napravljena komparativna analiza istraživanja provedenog u 2006. godini i istraživanja provedenog u 2007. godini, te će rezultati i zaključci biti prezentirani javnosti.

[REZULTATI ISTRAŽIVANJA]³

3.1. ANALIZA STAVOVA UČITELJA/ICA I ODGAJATELJICA

Anketirano je 96 učitelja/ica i 55 odgajateljica iz Čakovca, Kotoribe i Štrigove. Učiteljicama, učiteljima i odgajateljicama postavljeno je 20 pitanja u vezi navika pušenja i pijenja alkohola kod njih samih, njihovih učenika/ica i roditelja.

Prema rezultatima ankete možemo zaključiti da se većina učitelja/ica i odgajateljica (**78%**) slaže da je prekomjerno pijenje alkohola i pušenje kod mladih vodeći javnozdravstveni problem u Međimurskoj županiji, te da unatoč zabrani prodaje maloljetnicima, alkoholna pića i cigarete i dalje su lako dostupni mladima (**98%**).

Uzroke pušenja i pijenja vide u društvu (**13%**), obitelji (**33%**) i svakom pojedincu (**33%**), što zajednički djeluje na mlade i sve nas (misli **67%** ispitanika). Oko pitanja uči li se u školi dovoljno o štetnosti alkohola i pušenja potvrdno misli samo **19%** ispitanika, a da bi trebalo više takvih sadržaja misli **46%** učitelja/ica i odgajateljica.

Što se tiče samih učitelja/ica i odgajateljica među njima je **22%** pušača/ica – što je postotak koji je manji od prosjeka pušača među

odraslim stanovništvom u Hrvatskoj (**30%**). Nepušača i onih koji nisu nikada probali pušenje duhana više je od polovine anketiranih, to jest **53%**. Većina ih se slaže da bi bilo dobro da njihovi ukućani ostanu ili postanu nepušači (**86%**). Manjina (**6%**) misli da bi trebali samo smanjiti broj popušanih cigareta, ili da steknu navike da puše samo izvan kuće (**4%**). Većina (**84%**) podupire zabranu pušenja na radnom mjestu (njima kao djelatnicima u vrtiću ili školi), ali ne slažu se svi - očito pušači - pa **11%** misli da to ima i lošeg učinka, jer zabrane nikada nisu bile učinkovite (**5%**). O samoj provedbi zabrane pušenja na radnom mjestu samo 50% učitelja/ica i odgajateljica misli da se potpuno provodi u školi, za djelomičnu provedbu se izjasnilo **40%**, a čak **10%** ispitanika misli da se nimalo ne provodi i da se

normalno puši u zbornici ili nekoj drugoj prostoriji. Način provedbe očito ovisi o ravnatelju, kao i činjenica jesu li i sâmi ravnatelji pušači ili nepušači.

Na prestanak pušenja cigareta ispitanici su odgovorili da bi najveći utjecaj imala kombinacija aktivnosti (**73%**), to jest zabrana pušenja na javnim mjestima, edukacija o štetnosti pušenja, zabrana pušenja od strane svih poslodavaca te poskupljenje cigareta.

Kao roditelji, svojoj djeci učitelji/ice i odgajateljice ne bi dozvolili pušenje (njih **92%**), s time da bi se **78%** roditelja jako potrudilo objasniti štetnosti, a **14%** smatra da je to nešto o čemu ne treba diskutirati i bez pogovora se zabrana pušenja treba poštivati.

Problem se očituje i u tome što mladi nisu svjesni štetnosti pušenja (**38%**), a ako i jesu, ne povezuju štetna djelovanja sa svojim stanjem i ponašanjem (**58%**).

Što se tiče navike pijenja alkoholnih pića **59%** učitelja/ica i odgajatelja su umjereni potrošači i piju samo u nekim prigodama, dok je apstinenata **40%** (treba uzeti u obzir da su **85%** anketiranih žene). Većina misli da je normalno da ukućani uz obrok popiju mineralnu vodu ili običnu vodu ili sok (**73%**), dok se za čašu vina ili piva opredijelilo **26%** ispitanika.

Ispitanici dozvoljavaju da se ukućani napiju povremeno u nekim prigodama (**21%**) ili jako rijetko (**19%**). Više od polovice (**60%**) smatra da je normalno da se ukućani nikada ne napiju.

Kad bi kao roditelji učitelji/ice i odgajateljice doznali da im sin ili kćer troši džeparac na alkohol, njih **78%** bi im zabranilo da piju alkohol i objasnili bi im štetne posljedice, neki bi im ukinuli džeparac (**17%**), ali interesantno je da čak **11%** ispitanika ne zna kako bi reagirali. Da je sve češće pijenje alkohola kod mladih odraz tzv. "alkoholne kulture" - s tim se potpuno slaže njih **50%**, a djelomično **37%**, dok **12%** ispitanika misli da su uzroci u samim mladima. **70%** ispitanika smatra da je pijenje alkohola kod mladih rizično ponašanje, a interesantno je da **5%** učitelja i odgajatelja misli da je to sastavni dio odrastanja (**25%** ispitanika se ne može opredijeliti).

Na osobno pitanje ima li netko od učitelja/ica i odgajatelja/ica i sâm problema s prekomjernim pijenjem **1%** je odgovorilo potvrdno, a čak **11%** je odgovorilo da im netko u obitelji ima problem s prekomjernim pijenjem. Sami ispitanici, kad bi imali problem, najradije bi se obratili obiteljskom liječniku (**43%**) ili Klubu liječenih alkoholičara (**24%**), a **7%** bi potražilo pomoć kod alternativnih stručnjaka, prijatelja ili partnera.

Anketa za učitelje i odgajateljice (sumarni prikaz)

Spol M (11.26%) Ž (85.43%)

Dob prosjek 41 godina

1. Prekomjerno pije alkohol i pušenje cigareta kod mladih među vodećim su javnozdravstvenim problemima u našoj županiji?

- a) slažem se (**78.15%**)
- b) djelomično se slažem (**20.53%**)
- c) uopće se ne slažem, puno ozbiljniji problem je (**0.66%**): droga
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

2. Smatrate li da su unatoč zabrani prodaje maloljetnicima alkoholna pića i cigarete mladima:

- a) lako dostupni (**98.01%**)
- b) donekle dostupni (**1.99%**)
- c) jako teško dostupni? (**0.00%**)

3. U odnosu na pije alkoholnih pića vi ste:

- a) apstinent (**40.40%**)
- b) umjereni potrošač koji pije samo u nekim prigodama (**58.94%**)
- c) pijete alkohol svaki dan (**0.00%**)
- d) čini vam se da pijete i previše (**0.00%**)
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

4. U odnosu na pušenje cigareta vi ste:

- a) nepušač, niste nikada ni probali (**52.98%**)
- b) bivši pušač (**25.16%**)
- c) pušite svaki dan manje od 10 cigareta (**11.26%**)
- d) pušite svaki dan više od 10 cigareta (**10.60%**)

5. Mislite li da je normalno da vaši ukućani uz obrok popiju:

- a) mineralnu vodu ili običnu vodu (**46.36%**)
- b) sok (**27.15%**)
- c) čašu vina ili piva (**26.49%**)
- d) čašicu žestokog? (**0.00%**)

6. Mislite li da bi bilo dobro da vaši ukućani:
- a) ostanu ili postanu nepušači **(86.09%)**
 - b) puše samo izvan kuće **(3.97%)**
 - c) smanje broj popušanih cigareta **(5.96%)**
 - d) nastave i dalje pušiti? **(0.66%)**
(3.32% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
7. Mislite li da je normalno da se vaši ukućani:
- a) nikada ne napiju **(60.26%)**
 - b) rijetko napiju **(19.21%)**
 - c) napiju povremeno "u nekim prigradama" **(20.53%)**
 - d) često i redovito napiju? **(0.00%)**
8. Kao roditelj, svom djetetu bi dozvolili pušenje cigareta?
- a) svakako, mislite da ima pravo na svoj izbor **(1.99%)**
 - b) ne znate kako bi reagirali **(5.30%)**
 - c) jako bi se trudili objasniti mu zašto mu to zabranjujete **(78.15%)**
 - d) nikako ne bi dozvolili pušenje, to nije nešto o čemu bi trebalo diskutirati **(13.90%)**
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
9. Kao roditelj kako bi reagirali kad bi doznali da vaše dijete troši svoj džeparac na alkohol?
- a) prihvatili bi to normalno, to je ipak njegov izbor **(0.66%)**
 - b) ne znate kako bi reagirali **(10.60%)**
 - c) zabranili bi mu da pije alkohol i objasnili koje su štetne posljedice **(70.86%)**
 - d) ukinuli bi mu džeparac **(17.22%)**
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
10. Mislite li da je dobro što je u školi zabranjeno pušenje svima (učenicima, učiteljima i tehničkom osoblju)?
- a) da **(84.10%)**
 - b) mislim da to ima svojih dobrih i loših učinaka **(10.60%)**
 - c) ne slažem se da je to dobro, zabrane nikad nisu bile učinkovite **(5.30%)**

11. U vašoj školi zabrana pušenja provodi se:
- a) potpuno **(49.67%)**
 - b) djelomično **(40.40%)**
 - c) nimalo, i dalje se normalno puši u zbornici ili nekoj drugoj prostoriji **(9.27%)**
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
12. Na prestanak pušenja cigareta najbolje bi utjecalo:
- a) poskupljenje cigareta **(3.97%)**
 - b) zabrana pušenja od strane svih poslodavaca **(3.97%)**
 - c) zabrana pušenja na javnim mjestima **(9.94%)**
 - d) edukacija o štetnosti pušenja **(8.61%)**
 - e) kombinacija svega navedenog **(72.85%)**
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
13. Jesu li po vašem mišljenju mladi sjesni štetnosti pušenja?
- a) da **(3.31%)**
 - b) da, ali ne povezuju štetna djelovanja sa svojim stanjem i ponašanjem **(58.28%)**
 - c) nisu svjesni **(38.41%)**
14. Slažete li se da je sve češće pijenje alkohola kod mladih dijelom i odraz tzv. "alkoholne kulture" u našim krajevima:
- a) slažem se **(50.33%)**
 - b) djelomično se slažem **(37.09%)**
 - c) ne slažem se, uzroci su u njima samima **(11.92%)**
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
15. Pijenje alkohola normalni je i sastavni dio odrastanja mladih:
- a) slažem se **(4.64%)**
 - b) djelomično se slažem **(25.16%)**
 - c) ne slažem se, radi se o rizičnom ponašanju **(69.54%)**
(0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
16. Smatrate li da se u školi dovoljno uči o štetnosti alkohola i pušenja?
- a) da **(19.21%)**
 - b) djelomično **(33.11%)**
 - c) ne, trebalo bi više takvih sadržaja **(45.70%)**
(1.98% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

17. Uzrok pušenja i pijenja alkohola po vama nalazi se u :
- a) društvu (**13.25%**)
 - b) obitelji (**9.93%**)
 - c) svakom pojedincu (**9.27%**)
 - d) svemu što je navedeno (**66.89%**)
- (0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
18. Jeste li ikada potražili pomoć zbog problema s prekomjernim pijenjem?
- a) da (**1.32%**)
 - b) ne, ali ozbiljno razmišljam o tome (**0.00%**)
 - c) ne, nemam problem (**98.02%**)
- (0.66% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
19. Ima li u vašoj obitelji netko problema s prekomjernim pijenjem?
- a) da (**10.60%**)
 - b) možda (**6.62%**)
 - c) ne (**81.46%**)
- (1.32% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
20. Kad bi imali problem s prekomjernim pijenjem alkohola kome bi se obratili za pomoć?
- a) nikome, sam bih se pokušao s tim boriti (**17.22%**)
 - b) obiteljskom liječniku (**48.34%**)
 - c) školskom liječniku (**1.99%**)
 - d) Klubu liječenih alkoholičara (**23.84%**)
 - e) nekome drugom, kome (**6.62%**): učiteljima yoge, bioenergetičarima, alternativnim stručnjacima, prijateljima i partneru, sve je bezuspješno

3.2. ANALIZA STAVOVA UČENIKA/ICA

Anketirano je 323 učenika/ica 7. i 8. razreda u 3 osnovne škole u Međimurskoj županiji (OŠ Štrigova, OŠ Kotoriba i 1. OŠ Čakovec).

Većina anketirane djece odlični su (**44,58%**) ili vrlo dobri učenici (**29.10%**), **17.34%** proteklu školsku godinu završilo je dobrim uspjehom, a samo troje ispitanika s dovoljnim uspjehom.

U slobodno vrijeme ispitanici uglavnom slušaju glazbu ili gledaju TV (**61.3%**), bave se sportom (**48.92%**), služe se računalom (**43.96%**), a **43.34%** se najradije druži s prijateljima i izlazi vani .

Misle da je među mladima koji se bave sportom manji broj onih koji puše i piju alkohol (**67.18%**), a većina ih smatra da žive u sretnim obiteljima (**82.04%**).

Kao što je i očekivano, u toj dobi veliki broj djece (**45.2%**) je probao piti alkohol i više ne piju jer im se nije dopalo, a **37%** izjavljuje da pije povremeno u rijetkim prigodama. S obzirom na dob, zabrinjava podatak da **13.62%** djece redovito pije vikendom, kad izlazi s društvom, a troje ispitanika izjavljuje da pije skoro svaki dan.

Djeca smatraju da je normalno da se poslije obroka popije sok – djeca (**82.97%**) i odrasli (**61.3%**), ali pri izlascima im je normalno da njihovi vršnjaci piju vino ili pivo (**27.55%**) ili čak i neko žestoko piće (**10.84%**).

Što se tiče pijenja alkohola, za svoje vršnjake misle da su mnogi probali, ali da nitko ne pije redovito (**41,18%**), te da velika većina nije nikad bila pijana (**12,38%**). Ima i onih čija je slika o tome drugačija, te imaju dojam da je većina njihovih vršnjaka bila bar 1-2 puta u životu pijana (**29,1%**), a neki imaju dojam da je većina mladih redovito pijana vikendom (**17.34%**).

Navode da kada piju alkohol to čine najčešće u društvu svojih vršnjaka (**38.7%**) i starijih prijatelja (**12.69%**), a kao odraz "alkoholne kulture" kod nas dobili smo podatak da **33,44%** djece alkohol pije u prisustvu roditelja ili neke druge odrasle osobe (**15,79%**).

Većina ispitanika istaknula je da u njihovoj obitelji nitko ne pije prekomjerno (**81.73%**), a **11.46%** navodi da prekomjerno pije otac ili majka (**0.62%**) ili netko drugi u obitelji (djed, stric, brat, sami ispitanici...) – **6.19%**.

72,76% ispitanika misli da zna puno o štetnom djelovanju alkohola, a kao izvor informacija navode školu (**66.56%**), svoju obitelj (**30.03%**) ili medije (**20.74%**).

Ispitanici misle da bi mladi i djeca manje pili kad bi se poštovao zakon o zabrani prodaje alkohola maloljetnicima (**30,03%**), kad bi mladi bili svjesniji štetnosti alkohola (**24.77%**) i kad sok ne bi bio skuplji od alkoholnih pića (**14.55%**).

Što se tiče pušenja cigareta, **46.75%** djece je probalo pušiti i nije im se dopalo, **7.12%** ih puši "samo" kad izlazi s društvom, a **4.95%** su redoviti pušači i kupuju cigarete(!). Ako i kad puše, **17.65%** ih to čini u društvu svojih vršnjaka, u društvu starijih prijatelja (**3.41%**) ili čak i kad su sami (**3.1%**). Svi ovi podaci u skladu su sa svim istraživanjima provedenim u Europi i

u našoj zemlji, a koja pokazuju da se vrijeme eksperimentiranja s cigaretama i alkoholom spušta u sve niže dobne skupine.

Kao razloge zašto mladi i djeca puše navode da mnogi misle da su onda "face" (**62.23%**), neki misle da je to znak odraslosti (**39.32%**), neki misle da će se tako

najlakše uklopiti u društvo (**36,22%**), a **16.1%** ima osjećaj da ih to smiruje. Većina djece smatra da zna dovoljno ili mnogo o štetnom djelovanju cigareta (**77.71%**).

Prijatelje ne biraju po tome je li netko pušač ili ne, čak i ako im se to što netko puši ne sviđa (**42.72%**), mnogima je to svejedno (**30.96%**), a ima i onih koji se sa pušačima ne žele družiti (**20.43%**). **34%** djece smatra da bi trebalo potpuno zabraniti reklamiranje cigareta i alkohola, a **33.75%** predlaže da se umjesto takvih reklama snimaju spotovi na temu štetnog djelovanja alkohola i cigareta. Većina djece slaže se da bi u školi trebalo svima zabraniti pušenje i pijenje alkohola, a samo **10.53%** smatra da zabrane uopće ne pomažu.

Na kraju, ispitanici smatraju da bi mladi i djeca manje pušili i pili alkohol kad bi imali više slobodnih aktivnosti koje ih vesele (**29.72%**), kad pušenje i pijenje alkohola ne bi bili toliko raširena pojava u našem društvu (**25.7%**), kad bi imali mogućnost sastajanja i negdje drugdje osim u kafićima i "diskačima" (**18.27%**), te kad bi imali manje školskih obaveza (**16.1%**).

Anketa za učenike/ice (sumarni prikaz)

Razred 7. & 8.

Spol M (51.86%) Ž (48.14%)

1. Školski uspjeh prošle šk. god.:

a) ponavljač (**0.00%**)

b) dovoljan (**0.93%**)

c) dobar (**17.34%**)

d) vrlo dobar (**29.10%**)

e) odličan (**44.58%**)

(8.05% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

2. Kad dođem iz škole, moje prosječno poslijepodne izgleda ovako (za svaku od navedenih aktivnosti stavi X za jedan od ponuđenih odgovora):

	mного	malo	nimalo
učim i/ili pišem zadaću	32.20%	63.47%	3.10%
idem na trening/grupu	40.25%	34.67%	23.48%
slušam glazbu ili gledam TV	61.30%	36.84%	0.62%
čitam	11.76%	55.11%	31.58%
bavim se sportom	48.92%	35.91%	13.93%
služim se računalom	43.96%	38.70%	16.10%
odmaram se	30.96%	59.13%	8.67%
pomažem u kućanstvu	27.55%	61.61%	9.91%
dosadujem se	10.53%	43.03%	44.58%
izlazim van/družim se s prijateljima	43.34%	43.96%	9.60%
nešto drugo, što:	telefoniram, jedem, vozim bicikl, zabavljam se, dopisujem se putem sms poruka, tražim djevojke, sviram gitaru, idem u kućne posjete, spavam, joggiram, idem u toplice, pjevam, igram se s kućnim ljubimcima, pomažem sestri sa zadaćom, plešem, idem u ribolov		

3. Mislim da je normalno da moji roditelji uz obrok piju (moguće više odgovora):

- a) vodu (**18.89%**)
- b) mineralnu vodu (**9.29%**)
- c) sok (**61.30%**)
- d) vino ili pivo (**16.10%**)
- e) žestoko piće (**1.55%**)

4. Mislim da je normalno da moji vršnjaci uz obrok piju (moguće više odgovora):

- a) vodu (**13.93%**)
- b) mineralnu vodu (**4.33%**)
- c) sok (**82.97%**)
- d) vino ili pivo (**5.26%**)
- e) žestoko piće (**1.55%**)

5. Mislim da je normalno da moji vršnjaci pri izlascima piju (moguće više odgovora):

- a) vodu (**3.10%**)
- b) mineralnu vodu (**3.41%**)
- c) sok (**61.61%**)
- d) vino ili pivo (**27.55%**)
- e) žestoko piće (**10.84%**)

6. Što se tiče pijenja alkohola kod mojih vršnjaka mišljenja sam da:

- a) većina je probala, ali nitko ne pije redovito (**41.18%**)
- b) velika većina nije bila nikad pijana (**12.38%**)
- c) većina je bila 1-2 puta pijana (**29.10%**)
- d) većina je redovito pijana vikendom (**17.34%**)

7. Što se tiče pijenja alkoholnih pića ja sam:

- a) probao piti i nije mi se dopalo (**45.20%**)
 - b) pijem povremeno, u rijetkim prilikama (**37.77%**)
 - c) pijem samo vikendom, kad izlazim s društvom (**13.62%**)
 - d) pijem skoro svaki dan (**0.93%**)
- (*2.48% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje*)

8. Ako i kad pijem, to činim (moguće je zaokružiti više ponuđenih odgovora):

- a) u prisustvu roditelja (**33.44%**)
- b) u prisustvu neke druge odrasle osobe (**15.79%**)
- c) u društvu vršnjaka (**38.70%**)
- d) u društvu starijih prijatelja (**12.69%**)
- e) sam/sama (**3.10%**)
- f) uopće ne pijem (**28.48%**)
- g) s nekim drugim (**1.24%**): s prijateljem, na zabavi, rođendanu

9. Mislim da u mojoj obitelji prekomjerno pije:

- a) otac (**11.46%**)
- b) majka (**0.62%**)
- c) netko drugi, tko (**6.19%**)? djed, stric, ja, brat, sestre
- d) nitko (**81.73%**)

10. Što se tiče pijenja alkoholnih pića želio bih da moji ukućani:

- a) nikada ne piju (**34.98%**)
- b) piju samo povremeno (**60.68%**)
- c) da piju redovito, uz svaki obrok (**0.62%**)
- d) volio bih da se bar nekad napiju (**2.79%**)
(*0.93% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje*)

11. Po mojem mišljenju alkoholičar je (moguće je više odgovora):

- a) čovjek koji povremeno pije alkoholna pića (**1.55%**)
- b) čovjek koji redovito svaki dan pije alkohol (**25.08%**)
- c) čovjek koji prekomjerno pije alkohol i zbog toga ima probleme sa zdravljem (**64.71%**)
- d) čovjek koji se liječi u Klubu liječenih alkoholičara (**12.07%**)

12. Za svoju obitelj mislim da je:

- a) sretna (**82.04%**)
- b) nesretna (**1.55%**)
- c) teško mi je odlučiti (**16.10%**)
(*0.31% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje*)

13. O štetnom djelovanju alkohola znam:

- a) ništa (**2.17%**)
- b) vrlo malo (**25.08%**)
- c) jako puno (**72.76%**)

14. Mislim da bi moji vršnjaci manje pili kad bi (moguće je više odgovora):
- a) alkohol bio zakonom potpuno zabranjen (**19.81%**)
 - b) kad bi se poštivali zakoni o zabrani prodaje alkohola maloljetnicima (**30.03%**)
 - c) kad sok ne bi bio skuplji od alkoholnih pića (**14.55%**)
 - d) kad bi mladi bili svjesniji štetnih posljedica alkohola (**24.77%**)
 - e) sve navedeno (**17.34%**)
 - f) pomoglo bi nešto drugo, što (**4.64%**)? *da bi alkohol bio svima dostupan, to je kao zabranjeno voće, tada im ne bi bio zanimljiv, *to što se alkohol ne smije prodavati maloljetnicima daje kontraefekt, *drastične kazne, *da se prodaja alkohola mlađima od 18 legalizira, * da su policajci tamo, *kad bi roditelji više pazili, * u školu uvesti više edukacije o štetnosti alkohola (SRZ), *kad ne bi bili metalci, *novčane kazne, * kad alkohol ne bi postojao, *kad bi se roditelji više brinuli o svojoj djeci, *sport, *ništa
15. Sve što znam o štetnom djelovanju alkohola i cigareta naučio sam u (moguće je više odgovora):
- a) svojoj obitelji (**30.03%**)
 - b) u školi (**66.56%**)
 - c) putem medija (tv, radio, časopisi, ...) (**20.74%**)
 - d) od svojih vršnjaka (**2.17%**)

16. U školi bi svima trebalo biti zabranjeno pušenje i pijenje alkohola:
- a) slažem se, to se u mojoj školi i provodi (**51.39%**)
 - b) slažem se i žao mi je što se to u mojoj školi ne provodi (**27.86%**)
 - c) djelomično se slažem (**10.22%**)
 - d) uopće se ne slažem, zabrane ne pomažu (**10.53%**)
17. Među mladima koji se bave sportom:
- a) uopće nema onih koji puše i piju alkohol (**15.17%**)
 - b) manje je onih koji puše i piju alkohol (**67.18%**)
 - c) nema razlike (**17.65%**)
18. Mislim da, što se tiče pušenja cigareta, većina mojih vršnjaka:
- a) nije niti probala (**12.69%**)
 - b) probala je pušiti, ali im se nije dopalo pa su prestali (**38.08%**)
 - c) u nekim prigodama povremeno popuše koju cigaretu (**34.06%**)
 - d) redoviti su pušači (**14.24%**)
- (0.93% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)*
19. Želio bih da moji ukućani (ukoliko tvoji ukućani ne puše, idi na 20. pitanje):
- a) prestanu pušiti (**38.70%**)
 - b) puše barem malo manje (**16.72%**)
 - c) puše i dalje jednako, ali izvan kuće (**2.17%**)
 - d) puše jednako kao i do sada (**6.81%**)
20. Ja sam što se tiče cigareta:
- a) probao pušiti i nije mi se dopalo (**46.75%**)
 - b) nisam probao (**40.87%**)
 - c) pušim samo kad s društvom izlazim (**7.12%**)
 - d) redoviti sam pušač, kupujem cigarete (**4.95%**)
- (0.31% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)*
21. Jučer sam popušio:
- a) nijednu cigaretu (**89.16%**)
 - b) 1-5 cigareta (**4.64%**)
 - c) 5-10 cigareta (**1.55%**)
 - d) do 20 cigareta (**0.62%**)
 - e) preko 20 cigareta (**1.86%**)
- (2.17% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)*

22. Ako i kad pušim, to činim (moguće je zaokružiti više ponuđenih odgovora):
- a) u prisustvu roditelja (**1.86%**)
 - b) u prisustvu neke druge odrasle osobe (**1.24%**)
 - c) u društvu vršnjaka (**17.65%**)
 - d) u društvu starijih prijatelja (**3.41%**)
 - e) sam/sama (**3.10%**)
 - f) uopće ne pušim (**76.78%**)
 - g) s nekim drugim (**0.93%**): dečkom
23. Mislim da moji vršnjaci puše (možeš izabrati više odgovora):
- a) iz dosade (**1.86%**)
 - b) jer misle da je to znak odraslosti (**39.32%**)
 - c) jer misle da će se tako lakše uklopiti u društvo (**36.22%**)
 - d) jer misle da to svi rade (**19.50%**)
 - e) jer misle da ih to smiruje (**16.10%**)
 - f) jer misle da su onda "face" (**62.23%**)
 - g) jer imaju problema kod kuće ili u školi (**6.19%**)
 - h) iz znatiželje (**28.79%**)
24. O štetnom djelovanju cigareta znam:
- a) ništa (**1.24%**)
 - b) vrlo malo (**20.43%**)
 - c) jako puno (**77.71%**)
- (0.62% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
25. Kad bi se mene pitalo:
- a) zabranio bih reklamiranje cigareta i alkohola na sportskim priredbama i koncertima (**19.20%**)
 - b) potpuno bih zabranio reklamiranje cigareta i alkohola (**34.37%**)
 - c) dozvolio bih reklamiranje, to su mi najbolje reklame (**10.84%**)
 - d) umjesto reklama trebalo bi praviti spotove na temu štetnih djelovanja alkohola i cigareta (**33.75%**)
- (1.84% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
26. Kad jednog dana budem roditelj, dozvolit ću svom djetetu da puši cigarete:
- a) ne znam (**13.93%**)
 - b) u redu je da proba, ali ne bi se trebao navikavati (**14.24%**)
 - c) dozvolit ću, složiti ću se s njegovom odlukom (**31.58%**)
 - d) neću dozvoliti, objasniti ću mu da je to štetno (**30.34%**)
 - e) neću dozvoliti, o tome se ni ne mora raspravljati (**9.29%**)
- (0.62% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

27. Ako moji prijatelji puše:

- a) meni je svejedno (**30.96%**)
- b) mislim da je to potpuno u redu (**5.26%**)
- c) to mi se ne sviđa, ali ne biram prijatelje po tome da li su pušači ili ne (**42.72%**)
- d) ne želim se družiti s onima koji su pušači (**20.43%**)
(0.62% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

28. Mladi bi manje pušili i pili alkohol kad bi (moguće je više odgovora):

- a) imali više slobodnih aktivnosti koje ih vesele (**29.72%**)
- b) imali manje školskih obaveza (**16.10%**)
- c) imali mogućnost sastajanja i negdje drugdje osim u kafićima i "diskačima" (**18.27%**)
- d) kad pušenje i pijenje alkohola ne bi bili toliko rašireni u našem društvu (**25.70%**)
- e) sve navedeno (**15.17%**)
- f) nešto drugo, što (**4.95%**): *kad bi sve bilo dobro u obitelji, *sve treba biti zabranjeno, *kad bi dobili velike kazne, *shvatili da ih iskorištavaju proizvođači duhanskih proizvoda, *zakonska regulativa to onemogućavala, *provodili zakoni prodaje cigareta maloljetnima, *kad bi se više bavili svojim obiteljima, *bili svjesni koliko to šteti zdravlju, *kad bi se zabranila proizvodnja alkohola i cigareta, *kad bi odrasli prestali govoriti kako mladi ne bi trebali pušiti, *mladi imali pamet, *kad bi se bavili sportom, *kad ne bi bili retardirani i defekti, *kad bi bili svjesni štetnog djelovanja, *kad ne bi bilo škole, a i svakak' bi pili i pušili, pušimo za sebe i pijemo, ak' sam i pil - za sebe sam pil

3.3. ANALIZA STAVOVA RODITELJA

U anketi je postavljeno 19 pitanja u vezi navike pušenja i pijenja alkohola kod roditelja i kod mladih/djece. Anketirano je 228 roditelja učenika 7. i 8. razreda (3 osnovne škole - OŠ Štrigova, OŠ Kotoriba i 1. OŠ Čakovec).

Prema rezultatima ankete može se zaključiti da se velika većina roditelja (**95%**) slaže s tvrdnjom da je prekomjerno pijenje alkohola i pušenje kod mladih među vodećim javnozdravstvenim problemima u našoj županiji, te da su unatoč zabrani

prodaje maloljetnicima, alkoholna pića i cigarete lako dostupni mladima (**82%**).

Što se tiče same navike pušenja kod roditelja, rezultati pokazuju da postotak pušača (**30%**) odgovara postotku pušača među odraslim stanovništvom u Hrvatskoj, međutim **85%** roditelja misli da bi bilo dobro da njihovi ukućani ostanu ili postanu nepušači, a **10%** roditelja misli da bi trebali smanjiti broj popušanih cigareta. Ovaj podatak može nam sugerirati da bi najvjerojatnije većina roditelja koji jesu pušači rado prestali s tom navikom, te da bi trebalo intenzivirati rad na programima za odvikavanje od pušenja. Kao roditelji, svojoj djeci ne bi dozvolili pušenje (njih **94%**), s time da bi se **71%** roditelja potrudilo objasniti djeci zašto im to zabranjuju.

Što se tiče navike pijenja alkoholnih pića **59%** anketiranih roditelja su umjereni potrošači koji piju samo u nekim prigodama, dok je apstinencija **36%** (većina anketiranih su žene!). S druge strane, **28%** roditelja se potpuno slaže, a **40%** djelomično da je sve češće pijenje alkohola kod mladih i djece odraz tzv. "alkoholne kulture" u našim krajevima. **73%** roditelja misli da je pijenje alkohola kod mladih rizično ponašanje i da nije normalni dio odrastanja mladih.

Zanimljiv je podatak da većina roditelja (**59%**) misli da se u školi ne uči dovoljno o štetnosti alkohola i pušenja, dok je **66%** anketiranih učenika odgovorilo da je sve što znaju o štetnosti alkohola i pušenja naučilo u školi.

Anketa za roditelje (sumarni prikaz)

Spol M (30.70%) Ž (69.30%)

Dob prosjek 40 godina

1. Prekomjerno pijenje alkohola i pušenje cigareta kod mladih među vodećim su javnozdravstvenim problemima u našoj županiji?

- a) slažem se (**71.93%**)
- b) djelomično se slažem (**22.81%**)
- c) uopće se ne slažem, puno ozbiljniji problem je (**4.82%**): droga, donošenje zakona koji se ne provode, u obitelji iz koje i proizlazi taj problem, komunikacija mladi-odrasli, nedostatak edukacije
(0.44% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

2. Smatrate li da su unatoč zabrani prodaje maloljetnicima alkoholna pića i cigarete mladima:

- a) lako dostupni (**82.46%**)
- b) donekle dostupni (**15.34%**)
- c) jako teško dostupni? (**1.32%**)
(0.88% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

3. U odnosu na pijenje alkoholnih pića vi ste:

- a) apstinent (**36.39%**)
- b) umjereni potrošač koji pije samo u nekim prigodama (**58.77%**)
- c) pijete alkohol svaki dan (**1.32%**)
- d) čini vam se da pijete i previše (**0.44%**)
(3.08% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

4. U odnosu na pušenje cigareta vi ste:

- a) nepušač, niste nikada ni probali (**45.62%**)
- b) bivši pušač (**24.56%**)
- c) pušite svaki dan manje od 10 cigareta (**20.61%**)
- d) pušite svaki dan više od 10 cigareta (**9.21%**)

5. Mislite li da je normalno da vaši ukućani uz obrok popiju:

- a) mineralnu vodu ili običnu vodu (**41.23%**)
- b) sok (**32.89%**)
- c) čašu vina ili piva (**25.44%**)
- d) čašicu žestokog? (**0.00%**)
(0.44% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

6. Mislite li da bi bilo dobro da vaši ukućani:
- a) ostanu ili postanu nepušači **(85.08%)**
 - b) puše samo izvan kuće **(3.51%)**
 - c) smanje broj popušanih cigareta **(10.09%)**
 - d) nastave i dalje pušiti? **(0.00%)**
- (1.32% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)*
7. Mislite li da je normalno da se vaši ukućani:
- a) nikada ne napiju **(57.89%)**
 - b) rijetko napiju **(19.74%)**
 - c) napiju povremeno "u nekim prigradama" **(22.37%)**
 - d) često i redovito napiju? **(0.00%)**
8. Kao roditelj, svom djetetu bi dozvolili pušenje cigareta?
- a) svakako, mislite da ima pravo na svoj izbor **(1.75%)**
 - b) ne znate kako bi reagirali **(3.95%)**
 - c) jako bi se trudili objasniti mu zašto mu to zabranjujete **(71.05%)**
 - d) nikako ne bi dozvolili pušenje, to nije nešto o čemu bi trebalo diskutirati **(23.25%)**
9. Kako bi reagirali kad bi doznali da vaše dijete troši džeparac na alkohol?
- a) prihvatili bi to normalno, to je ipak njegov izbor **(0.00%)**
 - b) ne znate kako bi reagirali **(7.02%)**
 - c) zabranili bi mu da pije alkohol i objasnili koje su štetne posljedice **(73.68%)**
 - d) ukinuli bi mu džeparac **(18.86%)**
- (0.44% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)*
10. Mislite li da je dobro što je u školi zabranjeno pušenje svima (učenicima, učiteljima i tehničkom osoblju)?
- a) da **(84.21%)**
 - b) mislim da to ima svojih dobrih i loših učinaka **(10.53%)**
 - c) ne slažem se da je to dobro, zabrane nikad nisu bile učinkovite **(4.82%)**
11. Na prestanak pušenja cigareta najbolje bi utjecalo:
- a) poskupljenje cigareta **(8.33%)**
 - b) zabrana pušenja od strane svih poslodavaca **(4.39%)**
 - c) zabrana pušenja na javnim mjestima **(8.33%)**
 - d) edukacija o štetnosti pušenja **(12.72%)**
 - e) kombinacija svega navedenoga **(64.91%)**
- (1.32% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)*

12. Jesu li po vašem mišljenju mladi sjesni štetnosti pušenja?
- a) da **(5.70%)**
 - b) da, ali ne povezuju štetna djelovanja sa svojim stanjem i ponašanjem **(56.58%)**
 - c) nisu svjesni **(37.28%)**
(0.44% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
13. Slažete li se da je sve češće pijenje alkohola kod mladih dijelom i odraz tzv. "alkoholne kulture" u našim krajevima:
- a) slažem se **(27.63%)**
 - b) djelomično se slažem **(40.35%)**
 - c) ne slažem se, uzroci su u njima samima **(30.70%)**
14. Pijenje alkohola normalni je i sastavni dio odrastanja mladih:
- a) slažem se **(3.51%)**
 - b) djelomično se slažem **(20.61%)**
 - c) ne slažem se, radi se o rizičnom ponašanju **(73.25%)**
(2.64% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
15. Smatrate li da se u školi dovoljno uči o štetnosti alkohola i pušenja?
- a) da **(14.47%)**
 - b) djelomično **(25.44%)**
 - c) ne, trebalo bi više takvih sadržaja **(58.77%)**
(1.32% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
16. Uzrok pušenja i pijenja alkohola po vama nalazi se u :
- a) društvu **(30.26%)**
 - b) obitelji **(3.95%)**
 - c) svakom pojedincu **(13.60%)**
 - d) svemu što je navedeno **(50.88%)**
(1.32% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)
17. Da li ste ikada potražili pomoć zbog problema s prekomjernim pijenjem?
- a) da **(0.88%)**
 - b) ne, ali ozbiljno razmišljam o tome **(0.88%)**
 - c) ne, nemam problem **(96.93%)**
(1.32% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

18. Da li u vašoj obitelji netko ima problem s prekomjernim pijenjem?

a) da **(5.26%)**

b) možda **(7.46%)**

c) ne **(86.40%)**

(0.88% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje)

19. Kad bi imali problem s prekomjernim pijenjem alkohola kome bi se obratili za pomoć?

a) nikome, sami bi se pokušali s tim boriti **(21.05%)**

b) obiteljskom liječniku **(37.28%)**

c) školskom liječniku **(1.32%)**

d) Klubu liječenih alkoholičara **(31.14%)**

e) nekome drugom, kome **(7.02%)**: stručnjaku za liječenje ovisnosti, suprugu/zi, svećeniku, prijateljima, obitelji (suprug, djeca), iscjeliteljima, psihologu

3.4. IZJAVE UČENIKA/ICA OBUHVAĆENIH PROJEKTOM

Alkoholičari ni neznaju kakve ih posljedice čekaju. Mislim da je dobro da se ovaj projekt provodi po školama, jer djeca nauče nešto što neznaju.

Često nam reklame šalju poruke kako je zabava nezamisliva bez alkohola i cigareta. No ja ne mislim tako. Većina dečkiju misli da će to privući cure, ali upravo suprotno. Većina nas bježi od njih. A tek kako izgledaju dok se napiju?!

Moji vršnjaci ne bi trebali ni probati alkohol i cigarete. Nemojte pušiti nego se bavite sportom!

Naučio sam da je konzumiranje alkohola štetno, jer se mogu dobiti grozne bolesti i štete: ciroza jetre i druge bolesti; raspadaju se obitelji kod čovjeka koji redovito uzima alkohol...

Pušenje posebno smeta maloj djeci.

Ljudi koji puše misle da su face, a zapravo čine grešku.

Zabranjeno pušenje!

Svidjelo mi se predavanje o pušenju i alkoholu. Mislim da će mladi prije slušati svoje vršnjake nego učitelje i pedagoge. U školi bi trebalo biti više takvih radionica.

Pušenje je štetno, moreš dobiti rak sveposvud. Od alkohola nije štetan samo Bandidos Ice, ostalo sve je, jer si pijani. Droga je fuj, nikad nem probal, nit' sam ne. To je čista smrt. Hoću umrijeti časnno, a ne negdje u kontejneru ili na ulici. Droga izaziva retardaciju i glup si ko stup.

Probao sam piti i pušiti i nije mi se svidjelo. Drogu nisam probao i ne namjeravam. I ako probam drogu, to će biti samo jedamput.

Ako ste normalni, nećete pušiti! Nemojte biti bedasti! Živite zdrav život!

Mislim da mladima treba čim više govoriti i prikazivati o štetnosti alkohola i pušenja, jer ne dobivaju ništa, već uzalud uzalud troše svoj novac i gube svoje zdravlje.

Nikad neću u velikim količinama piti alkohol, već par mililitara svaki mjesec uglavnom za neku svečanu prigodu. Alkohol šteti gušterači, srcu, jetri te drugim organima.

Prošle je godine u Hrvatskoj izgubilo život nekoliko stotina ljudi, što je uglavnom posljedica dosade i roditeljskog nemara.

Mislim da mladi ljudi počinju piti i pušiti pod utjecajem društva te da društvo vrši pritisak.

Dobro je čuti nešto od svojih vršnjaka protiv pušenja, alkohola, droge.

Meni je ovako puno zanimljivije i možda sam tako više naučila kad sam slušala mlade i stručno mišljenje liječnice i pedagogice, nego učitelje.

Odlučila sam da više neću piti i pušiti ni na rođendanima, drugim zabavama, a pogotovo ne radi društva. U alkoholu ljudi pokušaju naći prijatelja i utjehu, ali to nikad neće naći. U alkoholiziranom stanju čovjek ima žudnju za seksom, tuče ženu i sve oko sebe i maltretira djecu. U piću nema radosti i ljepote.

Predavanje mi je pomoglo, jer ako se budem našla u situaciji gdje će mi netko nuditi alkohol ili cigaretu, znat ću što treba učiniti i kako postupati.

Većina mladih pije iz principa, da ne bi drugi govorili kako se boje.

Ovaj način rada mi se sviđa. Način na koji nam govore učenici zanimljiviji je od nastave s učiteljima.

Ne bi bilo fer da nam je neko predavao o alkoholu i pušenju, kako je štetno, a da sami piju i puše. To njihovo predavanje me potaklo na razmišljanje. Sad uopće ne želim piti, a ni pušiti.

Više mi se sviđa predavanje vršnjaka nego odraslih.

Glupo mi je da su baš ti predavali koji isto piju, ali su me mnogo naučili. Imali su dobro predavanje. Nije ih bilo sram.

Bolje je tako da vršnjaci predavaju o bolestima alkohola i o štetnom pušenju jer se više nauči i puno je bolja ta ideja nego ideja o stručnim osobama.

Stručna osoba bi sve opširno pričala, a ovako se mladi više razumiju.

To predavanje pomaže, ali ne previše, jer bi trebala cijela Hrvatska sudjelovati, da se to pušenje, alkohol, droga... zaustave. Ali našu vladu to ne interesira.

Bolje je kad nam dođu predavati o alkoholu i pušenju naši vršnjaci, a ne starije osobe ili doktori koji i sami puše i piju.

Uvijek volim vidjeti ljude koji nisu pušači, jer mi se čine više obrazovani, pametniji od ostalih koji su, primjerice, pušači.

Ovakvih predavanja gdje nam vršnjaci govore o štetnosti alkohola, pušenja i droga trebalo bi biti češće u nastavnom programu.

Više bih voljela da su tu prezentaciju napravile osobe koju su i same iskusile život ovisnika pa da vidimo njihovo stajalište o ovisnostima.

Cigarete nisu primjer "odraslosti", kao ni alkohol... Odrastao znači biti svjestan svojih obaveza, okolnosti i posljedica ponašanja. Odgovoran čovjek je odrastao. Ima učitelja koji govore jedno, a rade drugo. Npr. vele nama "ne pušiti", a sami to rade. Mislim, onda je bolje, neka ništa ne kažu.

OK je da ti roditelji objasne neke stvari o ovisnosti jer onda ipak imaš osjećaj da se brinu o tebi.

Naša budućnost ovisi o nama i zato moramo čuvati svoj život i zdravlje.

[ZAKLJUČAK]⁴

Činjenica je da mladi i djeca počinju piti sve ranije. Popiti preko deset pića za mnoge današnje mlade **norma** je za izlazak vikendom. Socijalno štetne posljedice ovakvog trenda – vožnja u pijanom stanju, delikvencija, samoubojstva, tučnjave, maloljetničke trudnoće – samo se gomilaju.

Statistike su užasavajuće. Primjerice, "u Velikoj Britaniji djeca ispod 16 godina piju dvostruko više nego prije 10 godina, otprilike po pet velikih krigli piva tjedno. U Irskoj 59% mladića i 26% djevojaka između 18 i 29 godina 'betonira' se barem jednom tjedno. U Danskoj je broj 15-godišnjaka koji piju bar jednom tjednom od 1988. skočio sa 20 na 39% za djevojčice i sa 37 na 50% za dječake.

U Francuskoj je 1990. godine s alkoholom imalo problema 45% dječaka i djevojčica u dobi od 12 do 18 godina, previše čak i za zemlju u kojoj je čaša vina poslije ručka stvar tradicije. Danas taj broj iznosi 70% i više se ne radi samo o vinu – polovica ispitanika izjavila je da su prešli na žestoka pića. I to nije sve: 70% djevojčica i 80% dječaka svoje je prvo piće popilo u nježnoj dobi od 11 godina!"

I iz istraživanja koje smo proveli u Međimurskoj županiji, vidljivo je da svoje prvo piće djeca obično popiju kod kuće, uz prisustvo roditelja ili u društvu vršnjaka. U ESPAD-ovom istraživanju 56% hrvatskih dječaka i 32% djevojčica izjavilo je da se barem jednom u životu jače opilo (rezultati iz 1995. godine), a četiri godine kasnije brojke su prilično porasle: 62% za dječake i 44% za djevojčice. Također, pijenje alkohola kod mladih i djece je sa 73% u 1999. godini povećano na 82% u 2003. godini.

Kao što smo napomenuli i na početku ove publikacije, zahvaljujući financijskoj potpori Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa projekt će biti nastavljen u 2007. godini i obuhvatit će sljedeće 3 osnovne škole na području Međimurja: **OŠ Mursko Središće**, **OŠ Nedelišće** i **OŠ Prelog**. Napravljena komparativna analiza istraživanja provedenog u 2006. godini i istraživanja provedenog u 2007. godini, dati će točnije i primjenjivije rezultate i zaključke, koji će biti prezentirani javnosti i koristiti se u budućim projektima i programima, kako na lokalnoj, tako i na nacionalnoj razini.

O PUBLIKACIJI

Izveštaj projekta: 1+1=0 I program edukacije o ovisnostima u osnovnim školama i predškolskim ustanovama Međimurske županije

Nositelj projekta: neprofitna nevladina organizacija ACT, Čakovec

Partneri na projektu: Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije, Centar za prevenciju ovisnosti, Osnovna škola Kotoriba, Osnovna škola Štrigova, I. Osnovna škola Čakovec, Ured za društvene djelatnosti Grada Čakovca, Ured državne uprave za društvene djelatnosti pri Međimurskoj županiji

Područje provedbe projekta:

Štrigova, Čakovec, Kotoriba – Međimurska županija

Početak i završetak provedbe projekta:

01. siječnja – 31. prosinca 2006.

Financijska sredstva za provedbu projekta:

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, sredstva organizacije ACT

U provedbi projekta sudjelovali su:

Teo Petričević, voditelj projekta
mr.sc.dr.med. Narcisa Slugan (ZZJZMZ)
dr.med. Diana Uvodić-Đurić (ZZJZMZ)
Zrinka Zvornik-Legen, spec. školske medicine (ZZJZMZ)
psiholog prof. Martina Katar (OŠ Kotoriba)
pedagog Andrea Boranašić Zadavec (OŠ Štrigova)
pedagog prof. Dubravka Kečkeš – Štimac (I. OŠ Čakovec)
pedagog prof. Gordana Ramušćak (Centralni vrtić Čakovec)
pedagog Lidija Rezić (NGO "Djeca prva")
Jasmina Kartalović, izvoditeljica projekta (organizacija ACT)
Igor Baksa, izvoditelj projekta (organizacija ACT)
Marina Kolar, izvoditeljica projekta (organizacija ACT)
Stjepan Mikec, izvoditelj projekta (organizacija ACT)
Damir Jaklin, izvoditelj projekta (organizacija ACT)
Vlatka Lehkec, izvoditeljica projekta (organizacija ACT)
+ 36 mladih edukatora iz III. osnovne škole

BILJEŠKE:

BILJEŠKE:

